

Vildsvin

– Tillgång eller belastning

Lena Näslund

Vildsvin- tillgång eller belastning

Lena Näslund

Handledare: Johan Norman, SLU, Institutionen för Sydsvensk Skogsvetenskap

Examinator: Anne-Charlotte Olsson, SLU, Lantbrukets Byggnadsteknik

Omfattning: 10 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G1E

Kurstitel: Examensarbete för lantmästarprogrammet inom lantbruksvetenskap

Kurskod: EX0619

Program/utbildning: Lantmästarprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2011

Omslagsbild: Hans Öhman

Serietitel: nr: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Vildsvin, tillgång eller belastning, intervjuer

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Förord

Lantmästarprogrammet är en tvåårig universitetsutbildning vilken omfattar 120 högskolepoäng (hp). En av de obligatoriska delarna i denna är att genomföra ett eget arbete som ska presenteras med en skriftlig rapport och ett seminarium. Detta arbete kan t ex. ha formen av ett mindre försök som utvärderas eller en sammanställning av litteratur vilken analyseras. Arbetsinsatsen ska vara motsvarande 6,7 veckors heltidsstudier (10 hp).

Att det här med jakt är en livsstil visste jag redan eftersom jag själv är mycket engagerad och dessutom lever med en jaktintresserad man. Jakten för med sig så mycket annat, t ex hundträning, skjutträning i skytteklubbar, jaktstigar, jaktmöten, mässor och så själva jakten förstås. Jakten är belöningen för allt jobb som lagts ner på hundträning, skjutträning och inköp av utrustning.

Jag har ett stort intresse för jakt, viltvård och allt annat naturen har att erbjuda. Därför var det inte svårt att välja ämnesområde till det här examensarbetet. Det svåra var att begränsa sig. Med begränsningar och idéer har min handledare Johan Norman, Institutionen för Sydsvensk Skogsvetenskap hjälpt mig och hejdat mig när jag kommit ur kurs. Ett stort tack till dig Johan!

Ann-Charlotte Olsson, Försöksledare som varit min examinator vill jag också tacka.

Självklart är de tio utfrågade jägarna helt oumbärliga för mitt arbete. Utan er hade jag ju inte haft något att skriva. Stort tack för att ni tog er tid att hjälpa mig med besvarandet av en rad frågor.

När det gäller korrekturläsning så har mina föräldrar Barbro Köhler och Lars Näslund varit toppen som vanligt. Många kloka ord och korrigeringar har det blivit under resans gång.

Vill även tacka min sambo Anders som stått ut med alla mina papper med rapporter, intervjuer, datorer, skrivare och böcker som legat överallt i vårt hem. Att jag dessutom varit extremt disträ har säkert inte gjort det hela enklare. Men nu är vi snart i hamn!

Alnarp april 2011

Lena Näslund

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	6
SUMMARY	7
INLEDNING.....	8
Bakgrund.....	8
Reproduktion.....	8
Kostnader	9
Överlevare	9
Syfte	10
Avgränsning	10
LITTERATURSTUDIE	11
Samarbete/mål.....	11
Tillgång eller belastning.....	11
Foderplatser.....	12
MATERIAL OCH METOD	13
Intervjuer	13
Urval.....	13
Intervjufrågorna	14
RESULTAT	15
Skogsskador och skador på nyplanteringar.....	15
Åkermark	16
Avskjutningsrekommendationer	16
Att styra vildsvinen	17
DISKUSSION.....	20
Skogsskador och skador på nyplanteringar.....	20
Åkermark	20
Att styra vildsvinen	21
SLUTSATS	22
Framtid.....	22
Tillgång eller belastning.....	23
REFERENSER.....	24
Skriftliga.....	24
Muntliga.....	25
BILAGA 1: Tomt frågeformulär	26
BILAGA 2: Sammanställning av de tio fastigheterna	29

SAMMANFATTNING

Rubriken på mitt arbete ”Vildsvin – tillgång eller belastning” visade sig vara relevant både som arbetsnamn och som titel på det färdiga arbetet.

I mitt arbete har jag intervjuat tio stycken yrkesjägare som arbetar på tio olika fastigheter i Södermanland. Fastigheterna omfattar minst 1000 hektar med varierande andel skog respektive åkermark.

Genom att analysera svaren från de tio intervjuade jägarna fick jag svar på frågeställningen i titeln. Vildsvinen är främst en tillgång men kan också innebära en belastning.

Jag har även ställt frågor som rör våra övriga klövvilt för att få en bättre helhetsbild över fastigheten.

Jag har ställt frågor om skog och nyplanteringar (skog yngre än fem år) samt frågor om jordbruksmark (åkrar och betesmark).

Av svaren från de tio intervjuade kan man utläsa att de tio fastigheterna inte har några problem med att vildsvinen förstör i nyplanteringar och skog. I stället menade flera att hjortdjuren orsakar de flesta skadorna på såväl nyplanteringar som skog.

Eftersom vildsvinen förekommer i stort antal på många håll och dessutom ofta uppträder i grupp, kan det bli betydande skador i naturen efter deras bökande. Nödvändig jakt har gjort att vildsvinsstammen kan hållas rimligt stor, vilket flera av de intervjuade jägarna också påpekade. De uppkomna skadorna på jordbruket beräknas till 17 miljoner kronor per år i Södermanland.

På åkermarken och betesmark däremot anser hälften av de tillfrågade att vildsvinen är besvärliga. För att minska skadorna på skog, åker och betesmark vidtar samtliga fastigheter åtgärder för att minska omfattningen av skador, främst på åkermarken, genom att styra vildsvinen till platser där de gör minst skada.

När man talar med skogsägare och lantbrukare, men även andra, möter man ofta motstridiga åsikter om vildsvinen i Sverige. Jag önskar att många ska läsa rapporten ”Vildsvin i samverkan”, 2009. Den belyser vikten av en diskussion och samarbete mellan viltförvaltare, skogsbrukare och jordbrukare i vildsvinsfrågan.

Personligen tror jag att våra vilda grisar hör hemma i vårt landskap och bidrar till en levande landsbygd. Vildsvinen sätter helt enkelt ”knorr” på tillvaron.

SUMMARY

The headline of my work “Wild boars – a Resource or a Disadvantage costs”, appeared to be relevant both as a working title and a title of the finished work.

When I analysed the answers I received from the ten interviewed hunters I got the answer to the issue in the headline: the wild boars are above all something good, valuable, but they can also be a disadvantage.

I have also asked questions about the other wild cloven – footed animals to get a better general picture of the landed estates.

From the answers I got from the interviewed persons you can read that the ten properties they work at have no problems with the wild boars when we talk about the newly planted trees. Instead some of the hunters told me the deer cause damage on the small trees and the grown up trees as well.

As there are a great number of wild boars in many places and often they are in groups as well, they can cause considerably damage in the nature when they are grubbing about. Hunting is necessary to keep the strain at a reasonable number. The estimated value of the damage the wild boars cause is about 17 million Swedish crowns every year in the province of Södermanland.

In the fields, however, five of the ten think that the wild boars are troublesome. In order to reduce damage on forests, fields and pasture-land, all ten take steps to reduce the range of damage. They try to lead the wild boars to places where they can stay with a minimum of problems. They are fed at these places.

When you talk to forest-owners and farmers and others too, you often hear contradictory opinions about the wild boars in Sweden. I really wish many people should read the writing “In co-operation with the wild boars” (Vildsvin i samverkan, 2009). The book illustrates the importance of a discussion and co-operation when we discuss the wild boar-problem.

I am absolutely convinced that our wild pigs belong to our countryside. The wild boars give us that little extra.

INLEDNING

Bakgrund

Vildsvinen kom till Sverige redan 4000 år f Kr. Man fångade då in dem och försökte tämja dem. Dessa blev föregångare till våra tamsvin. Hårt jakttryck under många år gjorde dock att vildsvinen försvann. Det har hela tiden funnits vildsvin på vissa ställen i Europa och i slutet av 1900-talet kom vildsvinen för att stanna i Sverige. 1980 fanns det ca 100 frilevande vildsvin i Sverige. Tio år senare fanns det ca 500 djur och efter ytterligare tio år ca 15000 vildsvin. Hur många hundra tusen vildsvin som finns idag i Sverige är det nog ingen som vet säkert. Det finns 24 olika vildsvinsraser i världen och en av dessa raser är *Sus scrofa scrofa* och det är den rasen vi har i Sverige (Markström och Nyman, 2002). Vildsvinen anses vara en ursprunglig art i den svenska faunan. Det innebär att det är det vi måste rätta oss efter (Länsstyrelsen, LRF m fl).

Vildsvinen är utpräglade flockdjur som lever i mycket strukturerade familjegrupper. Det största djuret i familjegruppen är oftast ledarsuggan och det är utan tvekan hon som bestämmer i gruppen. Ledarsuggan kan bli upp till 16 år och är produktiv hela livet. Galtarna i flocken stöts ut av ledarsuggan när de närmar sig könsmognad. Antagligen sker detta för att undvika inavel. Hannarna lever då vanligen i galtgrupper. Det är ofta dessa grupper som roar sig med att förstöra villatomter, golfbanor o s v med sitt bökande. Det är inte för intet de kallas slynglar (Andersson, 2010).

Det har visat sig att vildsvin som fodrats mycket har fått tid över och i och med det blivit sysslolösa och har därför på väg hem från foderplatsen bökat upp stora delar av gården och liknande bara för att ha något att göra. De är vana och leta föda större delen av natten och när de får allt serverat så hittar de på hyss för att få tiden att gå (Andersson, 2010).

Enligt LRF så är vall det vildsvinen föredrar. Sedan följer beten, potatis, majs, vete, havre, sockerbeter, korn, råg, raps, ärtor och träda i nämnd ordning (Naturvårdsverket, 2007).

I spannmålsodlingarna anses hjortviltet göra större eller lika stor skada som vildsvinen. Vildsvinen är mest intresserade av spannmålen när dessa närmar sig mjölk-mognad. Det största bekymret med vildsvinen är inte att de äter upp spannmålen utan att de bökar omkring och trampar ner (Markström och Nyman, 2002). Vildsvinens skador syns mest, men hjortviltets skador är minst lika allvarliga, trots att de skadorna ofta syns mindre. Hjortdjuren repar axen och äter upp kärnorna, vilket är nog så allvarligt.

Reproduktion

Vildsvinen är fantastiska på att föröka sig. Ett rådjur har på tre år bidragit till 16 nya rådjur. Ett vildsvin har på tre år bidragit till 550 nya vildsvin. Det faktum att vildsvinen ökar så snabbt i antal ger möjlighet till omfattande jakt, men detta kräver också ett stort ansvar och en stor portion förnuft hos jägarna (Andersson, 2010). En ung sugga får vanligen två till fyra kulingar. En äldre sugga får fyra till åtta ungar. Dessa blir brunstiga vid ca 35 kg och fyra månader senare får de sin första kull (Markström och Nyman, 2002).

Kostnader

Hur mycket vildsvinen förstör i skogen vet man inte säkert. Det kan bara konstateras att de förstör mycket och att skadorna inte blir färre (Andersson, 2010) I Skogsstatistisk årsbok kan man läsa att klövviltet bidrar med negativ påverkan på skogen. Vildsvinen är inte preciserade utan här ingår klövvilt i stort tillsammans med bränder, barkborrar och rotsvampar m fl. (Riksskogstaxeringen, 2010)

Beträffande skador på jordbruket finns det siffror på upp till 17 miljoner kronor bara i Södermanland år 2009 (Wretling-Clarín och Karlsson, 2010) Sedan ska kostnaderna för alla trafikskador läggas till. Antalet trafikskador var drygt 3000 år 2009.

I början av 2000-talet var det endast ett hundratal trafikolyckor orsakade av vildsvin, jämfört med 1500 under 2007. Trafikolyckorna orsakade av vildsvin ökar. År 2007 var Stockholms, Södermanlands, Kronobergs, Kalmar och Skåne län de områden som var mest drabbade av vildsvin. Dessa län hade över 100 trafikolyckor orsakade av vildsvin (Ljung, 2008).

Tabell 1: Trafikolyckor med vildsvin i Sverige (LRF m fl 2009)

År	Antal olyckor med vildsvin
2003	755
2004	670
2005	987
2006	1020
2007	1587
2008	2467
2009	Prognos 3000-3500

Det totala antalet trafikolyckor i Sverige år 2010 med vilt inblandat var 47475 (Nationella Viltolycksrådet, 2010).

Överlevare

Vildsvinen är tåliga djur som klarar tjäle, kyla, regn och rusk utan större problem. Deras största bekymmer är om det kommer 60-70 cm snö. De får då svårt att ta sig fram. Även smågrisarna klarar sig bra. När de föds blir de nerbäddade i ett bo bland gräs, mossa och grenar. Suggan bygger boet på en torr plats. Fukt är största hotet när kultingen är riktigt liten (Andersson, 2010).

Viltet bidrar med arbete och inkomster för många. Då tänker jag inte bara på viltförvaltare och jägare utan även på köttförädling och försäljning av kött, försäljning av jaktprylar och tillbehör, mässor och mycket annat. Det här med vilt engagerar många.

De flesta jägarna tycker att vildsvinen är både spännande och intressanta. Därför fodras de mycket och då förökar de sig ännu mer och snabbare. God tillgång på foder ger större och fler kullar. På grund av detta kan det bli konflikter mellan lantbrukare och jägare. Det tycks vara svårt att finna en bra balans mellan jägarna och lantbrukarna när det gäller antalet önskvärda grisar i markerna och även ersättningsnivån vid uppkomna skador inom lantbruket (Andersson, 2010). Vildsvinen ökar i

antal och kanske även skadorna med dem. Det mest effektiva sättet att minska ökningen av antalet vildsvin tycks vara att skjuta yngre hondjur under senhösten (Naturvårdsverket, 2007).

90-95% av alla vildsvin som dör, dör av jakt. Övriga drunknar (dåliga isar) eller dör i trafiken eller av ålder (Andersson, 2010)

Syfte

Syftet med det här arbetet är att försöka ta reda på:

- Vilka typer av skador som eventuellt förekommer på jordbruksmark och skogsmark som orsakas av vildsvin
- Hur kan dessa skador förebyggas
- Eventuella ersättningsnivåer
- Hur samarbetet mellan jägare och eventuella jordbruksarrendatorer fungerar

Avgränsning

Jag har valt tio fastigheter i området Södermanlands och Stockholms län. Fastigheterna omfattar minst 1000 ha och har stora skogsarealer samt en aktiv viltförvaltning. Med aktiv viltförvaltning menar jag fastigheter som har god kontroll på sina viltstammar och aktivt arbetar för att värna om viltstammarna på bästa sätt. Jag har intervjuat jägaren/viltförvaltaren på respektive fastighet. Alla är anonyma och i intervjuerna anges de som ett nummer mellan ett och tio. Jag var nyfiken på hur det såg ut just i landskapet Södermanland för att jag själv bor där och för att jag vet att det finns många intressen för och emot vildsvinen. Att det blev just tio fastigheter beror på att jag var tvungen att begränsa mig för att arbetet inte skulle bli för omfattande. Alla de tio tillfrågade jägarna tackade ja till intervju, vilket känns fantastiskt bra.

LITTERATURSTUDIE

De senaste 50 åren har det varit en riktig viltexplosion. Lodjur, björnar, mårhundar, vargar, mufflon och inte minst vildsvin har blivit en vanlig syn för många. För 50 år sedan var det svårt att föreställa sig att det skulle bli en ökning av det här slaget. För att fastställa hur många djur av respektive art som finns så har viltförvaltare och jägare kontaktats. När man inventerar vilt gör man det efter vintern och före reproduktionen. Mufflon och vildsvin har etablerat sig och utgör nu en jaktbar stam. Även kronviltet och doviltet har ökat kraftigt medan rådjur och älg minskat i antal (Bergström och Danell, 2009).

Samarbete/mål

LRF har ett naturligt intresse i vildsvinsförvaltningen. LRF-medlemmarna är ofta både jordägare och skogsägare. De anser att uppdaterad information och gemensam strategi är oerhört viktigt för att få ett samarbete som fungerar mellan viltförvaltare, skogsägare och jordbrukare. Som det är nu finns inga konkreta mål annat än att de vill ha en stabil och livskraftig stam. För att uppnå målen måste det finnas någon form av beslutsfattande samråd, målsättningar, gemensamma fakta om tillstånd samt uppföljning (Lemel och Truvé, 2008).

Målet är att hålla en frisk och stark population av vildsvin som dessutom är kontrollerad. För att lyckas med detta krävs ett bra samarbete, både lokalt och regionalt. ”Mycket talar också för att en grundförutsättning för att kunna balansera en vildsvinspopulation är en förvaltning i samverkan inom större områden.” Naturvårdsverket har arbetat fram en plan med representanter från Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Rikspolisstyrelsen, Skogsstyrelsen, Statens veterinärmedicinska anstalt, Trafikverket, Viltskadecenter, Länsstyrelserna i Hallands, Skåne, Stockholms Södermanlands och Östergötlands län, Jägarnas riksförbund, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Svenska Kennelklubben, Sveriges Jordbruksarrendatorer, Sveriges Jordägareförbund och Sveriges Yrkesjägarförbund.

Tillgång eller belastning

Det negativa med vildsvinen, på grund av den skada de orsakar, såsom skördebortfall, reducerade möjligheter till val av grödor, uppbökade vallar mm måste vägas mot de möjligheter och inkomster som vildsvinen ger vid jakt, försäljning av kött till t ex butiker och restauranger, vildsvinssafarin mm.

För att hålla vildsvinsstammen på en jämn nivå så måste 70-80% av årsreproduktionen skjutas av. Vildsvinens bök gynnar steklar och fjärilar och även växter. Om populationen blir för stor på ett ställe kan dock växter såsom orkidéer missgynnas (Naturvårdsverket, 2010).

Beträffande skogen så kan en tät stam av vildsvin komma att påverka skogen negativt och då främst för rotsystem och nyplanteringar. Även skogsbilvägar och stängsel blir skadade av vildsvin. För självföryngring av ek och bok gör vildsvinen nytta. ”Vildsvinen kan sannolikt bidra positivt till förnygring och snabbare mineralisering av jorden.” De äter dessutom skadeinsekter såsom snytbaggare och barkborrar. Även möss och sork uppskattas av vildsvinen. Det har gjorts en mindre undersökning för skogsbolag, myndigheter och andra intressenter och dessa upplever inte att vildsvinen är ett problem för skogsbruket. Det uttrycks dock en viss oro för kommande rötangrepp på skadade

stammar och rötter som följd av vildsvinens bökande. Enligt dem som svarat på enkäten upplevs skador på vägar som ett större problem än skadorna i skogen (Naturvårdsverket, 2010).

I rapporten ”Vildsvinen i samverkan” beskrivs att vildsvinens åverkan på åker är en viktig fråga, inte minst när det gäller arrendekontrakten. Författarna av rapporten anser att det vore önskvärt att mäta populationer i fungerande områden där skador och avskjutning har en bra balans samt i områden där det inte fungerar (LRF m fl, 2009).

Gällande skador orsakade av vildsvin så upplevs skadorna på olika sätt beroende på vem som tillfrågas och även lokala skillnader förekommer. Enligt de tillfrågade skogsbolagen menar dessa att det inte är vanligt förekommande med skador orsakade av vildsvinen. Det finns dock viss oro för rötangrepp som följd till dagens böker (Jansson och Månsson, 2009).

Det finns en rad positiva sidor med vildsvinen. Ökad handel av jaktutrustningar och tillbehör ökar. Köttförsäljning och förädling av kött bidrar till många arbetstillfällen. Olika typer av säljakter till både svenska entusiaster och jägare från andra länder ökar och bidrar med arbetstillfällen och tillför kassan inkomster. Regeringen vill att Sverige och svenskarna ska bli allt mer klimatsmarta och då passar vildsvinsköttet väl in (Naturvårdsverket, 2010).

Enligt de tillfrågade jägarna i Svealand och Götaland så finns det för lite klövvilt och småvilt. När det gäller rovdjur så är svaret det motsatta: det finns för många. Antalet jakt dagar har ökat, men mängden kött, i kilo räknat, per jägare har minskat. Det mest värdefulla viltet anses vara älg, rådjur, hare och skogsfågel och även vildsvin. Jaktvärde mässigt dominerar älg. Majoriteten av de tillfrågade jägarna önskar att de hade möjlighet att jaga mer (Mattsson m fl, 2008).

Foderplatser

Vildsvin som utfodras bör fodras med oförädlade fodermedel. Detta bör ske så långt bort från grödor som möjligt. På foderplatsen ska djuren inte störas. Foderplatsen bör ligga 200 meter från angränsande jaktområde om inte annat avtalats (Naturvårdsverket, 2007).

MATERIAL OCH METOD

Till min hjälp när jag skrivit detta arbete har jag haft boken *Skriva för att lära* av Olga Dysthe. I boken beskrivs olika modeller och metoder för att utveckla ett arbete. Även boken *Kommunikation för allvetare* av Susanne Pelger har varit mycket bra när det gäller skrivteknik, tabeller och liknande. Rapporten *Att skriva uppsats* av Christer Lindgren har även den hjälpt mig med upplägget av mitt arbete. Min handledare Johan Norman har varit en bra hjälp med såväl utformning som frågeställningar och många goda råd.

Litteraturen/rapporterna jag läst är svenska och det mesta är från 2000-talet. Mitt arbete behandlar bara Sverige och det är vid ett sånt här ämnesval viktigt med aktuella rapporter då läget förändras ganska raskt.

Intervjuer

I arbetet med min undersökning har jag använt mig av intervjuer utan möjliga svarsalternativ, så kallad halvstrukturerad forskningsintervju. Det gör det möjligt för intervjupersonerna att svara utifrån sitt perspektiv. Jag kontaktade jägarna via telefon och sedan åkte jag ut till fastigheterna på avtalad tid. En av jägarna intervjuade jag via telefon. Alla de tillfrågade jägarna sa ja till att ingå i min studie, så jag behövde inte leta upp nya fastigheter. Jag har valt att arbeta efter Kvales struktur enligt nedanstående punkter i mina intervjuer (Kvale och Brinkmann, 2009).

1. Formulering av frågeställning
2. Planering för intervjuerna med 46 frågor och ett urval av informanter
3. Genomförande av samtliga intervjuer med hjälp av öppna frågor
4. Utskrift av svaren
5. Analys av intervjuerna

Jag har använt mig av intervjufrågor som jägarna fått svara fritt på. Svaren baseras på deras åsikter och uppfattningar. Metoden att använda sig av öppna frågor innebär att intervjupersonen själv har formulerat svaret. Därför varierar innehåll och svarens längd. Jag har skrivit ner vad som svarats och renskrivit svaren när jag kommit hem. Jag valde att göra intervjuerna ansikte mot ansikte med undantag för en intervju som jag gjorde per telefon. Intervju när man har ögonkontakt med den man intervjuar ger direkt bekräftelse på frågorna och direkta svar med hög svarsfrekvens. Denna intervjumetod tar tid och det blir många resor, men då antalet intervjupersoner var begränsat till tio, så tyckte jag det var värt att åka ut till fastigheterna för att få direkt respons på mina frågor. Denna metod ledde också till att jag fick svar från samtliga på alla frågor (Denscombe, 2009).

Urval

I min studie har jag intervjuat tio stycken jägare som arbetar på tio olika fastigheter i landskapet Södermanland. Fastigheterna jag valde har en aktiv förvaltning och har en areal på minst 1000 ha. Intervjuerna är gjorda vid tio olika tillfällen där jag åkt till respektive fastighet. Jag är medveten om att mitt urval har begränsningar då det är jag som valt ut vilka fastigheter som skulle medverka i mina intervjuer. Ett så kallat subjektivt urval. Risken är att personerna jag intervjuat känner varandra och på så sätt också påverkat varandra. Intervjuerna tog mellan 40-120 minuter. Att tiden för intervjuerna varierat tror jag inte påverkat resultatet. Några var mer eftertänksamma medan andra

svarade snabbt. Min intervjuteknik blev bättre allt eftersom jag intervjuat fler. Jag tror dock inte att detta påverkat mina resultat. Fastigheterna och jägarna är anonyma så till vida att namnen inte står med i min studie. Detta med hänsyn till individernas identitet (Denscombe, 2009).

Intervjufrågorna

En del av frågorna behandlas inte i det här arbetet. Dessa hade jag enbart med i intervjun för att få en helhetsbild av fastigheten. Man kan man läsa om dem i bilagorna. Jag har kopplat ihop flera av mina huvudfrågor i min resultatdel för att försöka få en helhetsbild gällande respektive ämne.

RESULTAT

Skogsskador och skador på nyplanteringar

De skador jägarna angivit som de största på skogen är: rotskador, barkflängning på granar orsakade av dovhjortar och kronhjortar, av vildsvin uppbökade vägrenar, röta, barkning och skador av älg som äter toppskott av tall. Fyra av tio jägare angav att de inte har några problem med att viltet förstör skogen.

Rotskador och därmed rotröta i framtiden skulle kunna komma att bli ett problem nämner flera av mina tillfrågade jägare, men detta vet vi inget om i dagsläget. Resultatet av dessa skador är svårt att sja om nu. Det vet man först när skogen huggs ner (Jansson och Månsson, 2009).

För ekonomin tycks skador orsakade av vildsvin på gran, ungskog, tätningar, naturliga föryngringar och rötter vara det värsta enligt de intervjuade. På fyra av fastigheterna var vildsvinen inte någon orsak till något ekonomiskt bortfall på skogen.

Gällande övrigt vilt så svarar åtta av tio att kronhjortens barkflängning är det mest kostsamma för skogens ekonomi. Två svarar att älgen som äter toppskott på tall är värst. Av de tio tillfrågade jägarna svarar sex att kronhjort bidrar med de största skogsskadorna, en svarar dov, två älg, en kron och älg och en har inte problem med något vilt i skogen.

Sankmark, låglänt mark, medelåldersgran, ungskog, tätningar, naturliga föryngringar, åkerplanteringar, områden viktiga för biologisk mångfald, granåkrar och viltets trivselplatser oavsett marktyp verkar vara områden som är utsatta för hårt viltryck framför allt av vildsvinen som trivs mycket bra i dessa områden. Se bild 1 nedan.

På frågorna om skador gällande nyplanteringar så är de jag intervjuade eniga: Detta är inte ett problem. Möjligen har någon procent av planteringen skadats enligt en av de intervjuade jägarna, eller någon enstaka planta enligt en av de andra jägarna. En av jägarna har angivit att de har bök i nyplanteringarna, men inget som skadar planteringen. Sex av fastigheterna har överhuvudtaget inga skador orsakade av vildsvinen i planteringarna. En fastighet har ytterst lite förstört. För ekonomin är inte förstörda nyplanteringar något som helst problem för någon av de tio fastigheterna.

Bild 1: Vildsvinsbök i granskog

Bild 2: Vildsvinsbök i hagmark

Foto: Lena Näslund

Åkermark

På vallarna anger fem av tio att vildsvinen är besvärliga. Fem av tio anser att kronviltet och vildsvinen är de mest besvärliga på åkrarna, men även doviltet repar och trampar sönder enligt två av jägarna. När spannmålen är mjölkmoden är vildsvinen besvärliga, annars föredrar de vall enligt de intervjuade jägarna. Även beten och naturbeten är attraktiva platser för vildsvinen. Se bild 2 ovan.

Det som mina tillfrågade jägare sett som ett bekymmer med vildsvinen är igenböskade dräneringsdiken, uppbökade tomter, uppbökade vägrenar och bök på åkermarken och då främst på vallarna.

För att minska skadorna på åkermarken vidtar de tio fastigheterna en rad åtgärder, såsom att skjuta fler djur, fodra mer, fodra mindre, flytta foderplatser, lägga foderplatserna långt från åkermarken, skrämna på åkrarna, lugn på foderplatser, störa där viltet ej ska vara, viltåkrar och ha kontroll i stort.

Sex av de tio fastigheterna har inte jordbruket utarrenderat. Av de fyra som har arrenderat ut åkermarken svarar två att det fungerar bra, en att det fungerar skapligt och en svarar nja. Av de fyra som arrenderar ut jordbruket så ger två ersättning till arrendatorn om stora skador förekommer. Det kan vara genom betalning av förstörd gröda och ekonomisk hjälp till elstängsel. Två av arrendatorerna får ingen ersättning. På två av de fyra fastigheterna täcker ersättningen oftast skadorna. Fem av de tio jägarna har krav på sig från arbetsgivaren att se till att viltet håller sig borta från åkermarken.

På två av fyra av de fastigheterna som arrenderar ut åkermarken är det jägaren som sköter kontakten med jordbruksarrendatorn. På en fastighet är det både markägaren och jägaren och på en fastighet är det oftast markägaren.

Av de fyra som arrenderar ut marken så har jordbruksarrendatorerna på två av fastigheterna befogenheter att skjuta och skrämna viltet på åkrarna. På en av fastigheterna får arrendatorn skrämna viltet och på en av fastigheterna har inte arrendatorn några befogenheter.

Avskjutningsrekommendationer

När det gäller avskjutningsrekommendationer är det endast en fastighet som följer Naturvårdsverkets rekommendationer med en avskjutning på 70-80%. Den fastigheten skjuter till och med mer än vad som rekommenderas. Övriga nio fastigheter skjuter långt under rekommendationerna. Tabellen

nedan visar hur många procent av vildsvinen som finns på marken som skjuts. I tabell 2 kan man se att vildsvinsförekomsten på de tio fastigheterna och vildsvinsavskjutningen på fastigheterna inte har något samband.

Tabell 2: Avskjutning vildsvin

	Fast 3	Fast 5	Fast 1	Fast 10	Fast 6	Fast 7	Fast 9	Fast 8	Fast 4	Fast 2
Antal vildsvin/100 ha	20	15	10	10	15	12	3-15	14	3.8	7
Antal skjutna vildsvin/100 ha	2.1	2.2	2	2.5	3.8	4	1.6	6.1	1.75	6.25
Antal % skjutna av vildsvinen	11	14.7	20	25	25	33	10-53	44	46	89

Att styra vildsvinen

Alla jägarna jag intervjuat vidtar åtgärder för att hålla vildsvinen borta från åkermarken och försöker styra dem till de platser där man vill ha dem. Hur detta görs skiljer sig lite åt. Vissa fodrar mer och andra mindre. Där går meningarna isär. Vissa menar att om man fodrar mycket så håller sig viltet omkring foderplatserna medan andra anser att de förökar sig mer och förstör ännu mer om de fodras i stor utsträckning.

Tabell 3 nedan visar en sammanställning av de tio fastigheterna.

Tabell 3: Sammanställning av de tio fastigheterna utifrån intervjuerna

	Fastighet 1	Fastighet 2	Fastighet 3	Fastighet 4	Fastighet 5	Fastighet 6	Fastighet 7	Fastighet 8	Fastighet 9	Fastighet 10
Total areal, ha	1500	1600	1700	4000	1810	1300	1000	1400	3200	10000
Skog, ha	1200	1200	1500	2300	1060	990	600	870	2000	6700
Nyplantering, ha	25	0	30	80	Vet ej	150	20	210	10	250
Åker, ha	200	400	150	500	566	266	250	270	280	1200
Betesmark, ha	0	10- 20	0	50	72	10	0	10	180	100
Övrig mark, ha	100	20	12	200	215	75	120	10	0	600
Antal vildsvin/100 ha	10	7	20	3,8	15	15	12	14	3-15	10
Antal skjutna vildsvin/100 ha	2	6,25	2,1	1,75	2,2	3,8	4	6,1	1,6	2,5
Året vildsvinen kom till marken	1997	1995	1990	2000	1991	1985	Ca1990	1992	1991	1990
Viltåker, ha	32	100	150	17	15	15	10	0	5	70
Antal dov/100 ha	10	19,4	20,5	6,9	15	2,7	0,8	Få	1	0-25
Antal kron/100 ha	2	0	4,7	1,9	2-2,5	2,3	3	0	3	0,8
Antal älg/100 ha	0,8	0,8	2,5	1,6	0,8	0,8	0,7	Få	0,8	100
Antal mufflon/100 ha	0	0	1,8	2,5	0	0	0	0	1	Lokalt
Antal rådjur/100 ha	2,6	2,5	8	2,5	1	5,8	5	20	3	5
Antal timmar viltvårdsåtgärder/år	500	1000	750	400	900	400	300	800	500	1800
Antal inbjudna jägare/år	120	35	10	75	95	30	40	70	50	120
Antal betalande jägare/år	0	48	0	100	110	0	20	2	16	230
Foderkostnader kr/100 ha	5333	18750	7353	6250	3591	3077	5000	25000	938	4000

Fastighet 2

Fodrar mycket, lägger mycket tid på viltvårdsåtgärder och skjuter mycket. De har ingen jättestam med vildsvin, men ett hårt jakttryck. Det är den enda fastigheten som följer Naturvårdsverkets rekommendationer om avskjutning. Samarbetet med jordbruksarrendatorn fungerar skapligt.

Fastighet 5

Fodrar inte så mycket, lägger mycket tid på viltvårdsåtgärder och de har många vildsvin på marken. Fastighet 5 har väldigt lite skador orsakade av vilt. Deras filosofi är: fodra mindre och få färre skador.

Fastighet 9

De fodrar lite, de har mycket betesmark och naturbeten och i och med det gynnsamma landskapet så har de mycket vildsvin. Det är ett lågt jakttryck på den här fastigheten, för lågt enligt jägaren. Man har svårt att hinna med att skjuta tillräckligt för att råda bot på böket. De som arbetar med jordbruket har tillstånd att jaga i samråd med jägaren.

Fastighet 10

På fastigheten finns en heltidsanställd för jakt. Man vidtar stora åtgärder för att helt eliminera förstörelse på åkrarna. På fastigheten både skjuter, skrämmar, spelar musik och stängslar de. Vildsvinen och övrigt klövvilt har många viltåkrar och platser där de får vara i fred. Den här fastigheten har många som jagar varje år och man har bra samarbete med jordbruksarrendatorerna.

DISKUSSION

För att hålla vildsvinsstammen på en jämn nivå så måste 70-80 % av årsreproduktionen skjutas av (Naturvårdsverket, 2010). Detta sker endast på en av de fastigheter där jägarna jag intervjuat arbetar. Men trots det anser majoriteten av de intervjuade att stammen inte ökat de senaste fem åren, utan att den är stabil eller något mindre. På flera av de fastigheter jag har besökt är vildsvinen en stor inkomstkälla. Det gör sannolikt att man inte vill skjuta av stammen för mycket. De senaste två vintrarna har varit tuffa för vildsvinen och då har naturen själv skött urvalet och en reducering av antalet vildsvin har skett.

Skogsskador och skador på nyplanteringar

Gällande skador på skogen läste jag i en rapport som Naturvårdsverket utgivit att det förekommer skador i nyplanteringar (Naturvårdsverket, 2010). Det har ingen av mina tillfrågade jägare upplevt. Även om vildsvinen vistas i områden med nyplanteringar så har de inte gjort någon skada på plantorna. Detta kan bero på att vildsvinen i Södermanland lever i ett mycket varierat landskap och att de då föredrar åkermarken framför nyplanteringar. Att de utfodras mycket leder kanske också till att de lämnar planteringarna i fred.

Även om vildsvinen kan skada rötterna på träd så har det visat sig att mångfalden ökar där vildsvinen bökat (Markström och Nyman, 2002). En av de tillfrågade jägarna anser tvärtom, att vildsvinen kan förstöra för mångfalden i vissa fall. Detta gäller t ex bevarandet av orkidéer.

Åkermark

Enligt LRF så trivs vildsvinen mycket bra på våra vallar och det är dessa vildsvinen föredrar (Naturvårdsverket, 2010). Eftersom vildsvinen trivs som allra bäst i åkerlandskap som är omgärdat av skog så är det inte konstigt att skadorna är som störst i dessa områden och att de trivs så bra i just Södermanland som visar upp den naturtypen. Det stämmer väl överens med vad mina intervjuade jägare angivit då alla tio anger att det är bekymmer med vildsvin på vallarna.

Som jag nämnt flera gånger tidigare i det här arbetet så tycks samarbete och kommunikation vara nyckelorden för att förvaltningen av vildsvin och övrigt klövvilt ska fungera. Detta är ganska självklart egentligen, men ändå svårt. Jägarens arbete är att se till att det finns gott om vilt till jakterna och har lön för det. Jordbrukarens intresse ligger i att få så höga skördar som möjligt och vill naturligtvis inte få sina grödor varken uppbökade eller uppätta. Skogsförvaltaren vill ha en frisk skog utan skador och utan mer åverkan från vilt än nödvändigt. Dessa tre: viltvårdaren, jordbrukaren och skogsbrukaren har samma mål, nämligen att tjäna så mycket pengar som möjligt på sitt område. För att uppnå någon form av "gå till mötes" så måste de kommunicera med varandra!

Att styra vildsvinen

Det har visat sig att vildsvin som fodrats mycket har fått tid över och i och med det blivit sysslösa och har därför på väg hem från foderplatsen bökat upp stora delar av gården och liknande bara för att ha något att göra. De är vana och leta föda större delen av natten och när de får allt serverat så hittar de på hyss för att få tiden att gå (Andersson, 2010). Jag tycker detta låter rimligt. Det går att läsa om vildsvinen att de lägger mycket tid på att böka efter föda varje dygn och att det är deras naturliga beteende (Markström och Nyman, 2002).

Jag anser att detta säger en hel del om att ju mer vi påverkar och styr desto fler oanade och kanske oönskade konsekvenser kan vårt handlande leda till.

SLUTSATS

Eftersom vildsvinen är otroliga överlevare och experter på att anpassa sig gör detta att vi helt enkelt måste lära oss att hantera dessa djur. Då de dessutom är väldigt friska och skadefria i allmänhet ökar deras chanser till överlevnad och förökning. Detta gör att det är otroligt viktigt att viltförvaltare, skogsbrukare och jordbrukare samarbetar för att förvaltningen ska fungera. Det finns många vildsvin och näst intill lika många åsikter om vildsvinen. Det glädde mig när jag hittade en rapport som heter *Vildsvinen i samverkan, 2009*. Det är en rapport skriven i samarbete mellan LRF, Polisen, Jägareförbundet, Svenska Kennelklubben, Sveriges Jordägareförbund, och SYF. Den handlar om att det måste samarbetas gällande vildsvinen. De berörda måste få komma till tals och alla berördas intressen måste beaktas. Jag har tidigare nämnt viltförvaltare, skogsförvaltare och jordbrukare flera gånger. Här visar det att det är ännu fler som har åsikter och nya synvinklar när det gäller vildsvin. Alla kommer säkert inte att bli nöjda, men varje steg i rätt riktning för ett samarbete är ett steg närmare förståelse för andra.

När jag intervjuat jägarna har jag sett ett mönster att på de fastigheter där man kommunicerar öppet gällande förvaltningen av vildsvinen och även annat vilt, så fungerar det så mycket bättre. Det är lätt att enbart se till sitt eget intresse men då ökar bekymren. Jag tror att vildsvinen är här för att stanna och då måste vi göra det bästa vi någonsin kan för att så många som möjligt ska bli nöjda.

Jag hade önskat få mer siffror gällande ekonomi och olika ersättningsnivåer gällande vildsvin. Den frågeställningen har dock inte besvarats tillfredsställande.

Framtid

Om detta varit ett större arbete hade jag med fördel intervjuat även markägarna samt jordbruksarrendatorerna på de tio fastigheterna. Jag antar att de hade svarat något annorlunda och då kanske speciellt jordbruksarrendatorerna. Det hade varit spännande att sammanställa även de resultaten. Längden på mina intervjuer har varierat mellan 40-120 minuter. Detta skulle möjligen kunna ha påverkat mina resultat. Kanske borde jag skickat ut frågorna till alla jägarna i förväg. Vid vissa fastigheter fanns allt noga dokumenterat, medan på vissa var det mer i cirkatal. Jag genomförde en halvstrukturerad intervju. Kanske hade det varit en fördel att spela in intervjun, vilket jag valde att inte göra. Risken att jag missat eller missuppfattat information hade troligen minskat då. Det sparade mig tid att inte spela in och sedan hemma skriva ner allt som sagts. Jag ville hellre intervjuar fler jägare och valde därför att inte spela in.

På Alnarp, där jag nu studerar på Lantmästarprogrammet, träffar jag många människor som är lantbrukare. Jag har där mötts av stor skepsis till vildsvinen. Jag tycker det är tråkigt att inte fler lantbrukare ser möjligheterna med dessa fantastiska djur. Har sedan förstått att det inte är riktigt fullt så enkelt. Med så många viljor och egna intressen är det inte lätt. När dessutom pengar är involverade blir det inte lättare. Jag tycker det är både konstigt och sorgligt att man inte samarbetar och lyssnar mer på varandra. Jag tror att de flesta vill ha ett Sverige med viltrika landskap och samtidigt en fungerande och framför allt en levande landsbygd med väl fungerande såväl skogs- som jordbruksmark. Min önskan är att fler människor skulle ta sig tid och möjlighet att lära känna detta fantastiska vilt som skapar så mycket känslor och debatt. Vildsvinen är smarta och dessutom goda att äta.

Spännande vore det att undersöka vidare gällande vildsvinen och dessas påverkan på skogen på sikt. Att kontakta skogsbolag och höra vad de har för tankar gällande vildsvinen och kanske få ta del av deras dokumentation vore säkert givande.

Vid intervjuerna var det intressant att konstatera att det råder olika uppfattningar om vilket vilt som orsakar de största skadorna på skogen och att en av fastigheterna inte har några problem alls. Alla fastigheterna har gott om vilt, men viltslagen varierar. Det vore spännande att undersöka vidare vad de som har ytterst lite/få skador gör som leder till att de har lite skador trots ett hårt vilttryck när andra fastigheter har stora problem vid liknande vilttryck.

Tillgång eller belastning

Så till frågan, är vildsvinen en tillgång eller belastning? Det är en svår fråga som sannolikt har lika många svar som det finns intressen. Det är därför inte helt enkelt att svara på det. De flesta som är intresserade av djur och natur tycker säkerligen att vildsvinen är både spännande, intressanta och smarta. Men visst kan de vara en belastning när de blir för många och en felaktig viltvård som är långt från deras naturliga beteende bedrivs. Vildsvinen lär vara här för att stanna och vi måste lära oss att se möjligheterna med detta fascinerande djur.

REFERENSER

Skriftliga

Bergström, R. och Danell, K. (2009). *Trenden tydlig Mer vilt idag än för 50 år sen.* (Vilt och Fisk FAKTA Nr 4) SLU Umeå. [online]. Tillgänglig:

<http://www.viltochfisk.se/FaktabladPDF/2009,%20Faktablad%204,%20web.pdf> [110420]

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken. 2. omarbetade upplagan.* Lund: Studentlitteratur

Dysthe, O. (2002). *Skriva för att lära.* Printed by Narayana Press, Denmark 2008.

Jansson, G. och Månsson, J. (2009). *Vildsvinen och skogsbruket.* (SLU, FAKTA SKOG Rön från Sveriges Lantbruksuniversitet Nr 1 2009) [online]. Tillgäng-

lig:http://www.slu.se/PageFiles/33707/2009/FaktaSkog_01_2009.pdf [110326]

Jordbruksverket (2003). *Ökad mångfald – kunskapssammanställning om nyskapande av livsmiljöer i enahanda åkerlandskap.* (Rapporten är framtagen av Landsbygdskonsult AB

med titeln ”Kunskapssammanställning om nyskapande av småbiotyper och andra livsmiljöer i

enahanda odlingslandskap”.) [online]. Tillgänglig:

http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra03_4.pdf [110324]

Kvale, S. och Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun. 2. omarbetade upplagan.* Lund: Studentlitteratur

Lemel, J. och Truvé, J. (2008). *Vildsvin, jakt och förvaltning,* (Rapport nr 04, Svensk Naturförvaltning) [online]. Tillgänglig:

http://www.naturforvaltning.se/upload/files/2008_04_Vildsvin%20LRF%2020080602%20lagupplost.pdf [110324]

Lindgren, C. (2001). *Att skriva uppsats.* Stockholms Universitet. [online]. Tillgänglig:

[http://webappl.sh.se/C1256CFE004C57BB/0/36917AFD009F89E7C1257204003F6522/\\$file/Att%20skriva%20uppsats.pdf](http://webappl.sh.se/C1256CFE004C57BB/0/36917AFD009F89E7C1257204003F6522/$file/Att%20skriva%20uppsats.pdf) [110426]

Ljung, A. (2008). Jaktsidan. [online]. Tillgänglig:

<http://www.jaktsidan.se/ipb/topic/10695-1-500-trafikolyckor-med-vildsvin/> [110420]

LRF, Polisen, Jägareförbundet, Svenska Kennelklubben, Sveriges Jordägareförbund och SYF (2009). *Vildsvinsförvaltning i samverkan.* Svenska Jägareförbundet förlag 2009. [online]. Tillgänglig:

<http://www.jagareforbundet.se/Global/Policys/vildsvinsf%C3%B6rvaltning%20i%20samverkan.pdf> [110324]

Länsstyrelsen, LRF, Region Halland, Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund. *Projekt Halländskt Vildsvin i Förvaltning & utveckling*. [online]. Tillgänglig:

http://www.vildsvinsklubben.se/vildsvinsforvaltning-i-halland/upload/files/infolder_projektet.pdf [110325]

Markstöm, S. och Nyman, M. (2002). *Vildsvin*. Jägareförlaget

Mattsson, L., Boman, M. och Ericsson, G. (2008). *Jakten i Sverige-Ekonomiska värden och attityder jaktåret 2005/06*. SLU Umeå. (Rapport från Adaptiv förvaltning av vilt och fisk nr 1) [online]. Tillgänglig: <http://www.viltochfisk.se/DokumentPDF/Jakten%20i%20Sverige,%20webb.pdf> [110305]

Nationella Viltolycksrådet (2010) [online]. Tillgänglig:

<http://www.viltolycka.se/statistik/viltolyckor-for-respektive-viltslag.aspx> [110529]

Naturvårdsverket (2007). *Redovisning av regeringens uppdrag ifråga om förvaltning av vildsvin m.m.* [online]. Tillgänglig:

http://www.jagareforbundet.se/Documents/viltovetande/N_regeringsuppdrag_vildsvin_allrasistapdf [110320]

Naturvårdsverket (2010). *Nationell förvaltningsplan för Vildsvin*. Vägledning för regionala och lokala förvaltningsplaner. (Sus scrofa) [online]. Tillgänglig:

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vildsvin/N-fplan-vildsvin.pdf [110322]

Pelger, S. (2007). *Kommunikation för naturvetare*. Printed by Pozkal, Polen 2007

Riksskogstaxeringen (2010). *Statistik om skog från Riksskogstaxeringen*, SLU.[online]. Tillgänglig:

<http://www.slu.se/sv/webbtjanster-miljoanalys/statistik-om-skog/skogsskador/> [110331]

Wretling-Clarín, A. och Karlsson, J. (2009). Jordbruksverket. *Vildsvin. Hur stora kostnader orsakar vildsvin inom jordbruket?* (Rapport 2010:26) [online]. Tillgänglig:

http://www.jordbruksverket.se/download/18.32b12c7f12940112a7c800023930/Rapport_26_vildsvin.pdf [110322]

Muntliga

Andersson J-L. (2010). Jaktvårdskonsulent, Jägareförbundet, föreläsning på Alnarp november 2010.

BILAGA 1: Tomt frågeformulär

Fastighetsnummer:

1. Hur stor är fastigheten?
2. Bolag, Fastighetsförvaltning?
3. Antal hektar skog:

Nyplantering:

Antal hektar åker:

Antal hektar betesmark:

Övrig mark:

4. Hur många anställda är ni på fastigheten?

1-3, 4-

5. Hur är förvaltningen mellan jord-skog-jakt fördelad?

6. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter/ansvarsområden?

7. Vad har du för utbildning?

Gymnasium, högskola/universitet

8. Hur länge har du arbetat på fastigheten?

1-3år, 4- år

9. Vad gör du på din fritid?

10. Tänker du och din arbetsgivare någorlunda lika gällande viltförvaltningen?

11. Hur ofta träffas du, din arbetsgivare och jordbruksarrendatorn?

12. Hur stor vildsvinsstam har ni? Antal djur/100ha. Om osäkert, hur många jämfört med andra viltslag?

13. Hur många vildsvin skjuts/100 ha/år på marken?

14. Hur mycket har vildsvinsstammen ökat på er mark de senaste fem åren?

15. Vilket år kom vildsvinen till er mark?

16. Upplever du att vildsvinen orsakar skador på fastigheten?

Ja, mest på åkermarken.

Ja, mest på betesmarken

Ja, mest på skogen

Nej

17. Vad bedömer du vara en skada orsakad av vildsvin i skogen?

18. Hur mycket skador kan ni stå ut med i kronor?

19. Hur mycket skador kan ni stå ut med arealmässigt?

20. Hur mycket upplever du att vildsvinen förstör på era nyplanteringar? Andel förstört.

21. Vad gör skadorna för ekonomin? Hur stora förluster gällande nyplanteringar?

22. Vilka skador är värst för ekonomin? Rotskador, svamp osv?

23. På vilken typ av skog är skadorna ekonomiskt värst?

24. Vilka skogsområden är värst drabbade?

25. Vilka åtgärder har ni vidtagit för att minska skadorna?

Fodra mer, fodra mindre, flytta foderplatser, skjuta mer osv

26. Gör ni något för att hålla vildsvinen i skogen?

27. Hur mycket viltåker har ni? Antal samt antal hektar.

28. Vad odlar ni på dem?

29. Vad fodrar ni grisarna med?

30. Hur mycket pengar fodrar ni för per år?

31. Ungefär hur mycket annat klövvilt har ni på marken/100 ha?

Dov:

Kron:

Älg:

Mufflon:

Rådjur:

32. Hur allvarliga bedömer du vildsvinsskadorna jämfört med skador orsakade av annat klövvilt?

33. Vilket viltslag bidrar med de värsta skadorna på skogen?

34. Vilket viltslag bidrar med störst/värst skador på åkermarken?

35. Vilka skador på skogen anser du vara värst sett till det ekonomiska?

Tex: Skott, rötter, barkning mm

36. Hur mycket tid lägger du på viltvårdsåtgärder?

37. Sålda jakter/förstörd mark- Ekonomi?

38. Hur många inbjudna personer jagar på er mark per år?

39. Hur många personer som betalat för jakt jagar hos er varje år?

40. Vid hur många tillfällen jagar markägaren/ personal på marken varje år?

41. Om ni arrenderar ut jordbruket, fungerar samarbetet?

42. Får arrendatorn ersättning för skadorna? Om ja, hur? Kr/förstörd ha, om skador på mer än .....ha får arrendatorn ..... i ersättning osv

43. Har du som jägare krav på dig att se till att vildsvinen inte förstör åkermarken?

Om ja, vilka?

44. Täcker ersättningarna de egentliga skadorna med tanke på skördeförfluster, skadade maskiner osv?

45. Vad har jordbruksarrendatorn för befogenheter att bli av med grisarna från åkern?

46. Vem sköter kontakten mellan jordbruksarrendatorn och dig som jägare? Markägaren, du själv osv?

BILAGA 2: Sammanställning av de tio fastigheterna

Fastighetsnummer:1-10

Sammanfattning där alla fastigheterna är angivna på respektive fråga

1. Hur stor är fastigheten?

1500 ha(1), 1600 ha(2), 1700 ha(3), 4000 ha(4), 1810 ha(5), 1300 ha(6), 1000 ha(7), 1400 ha(8), 3200 ha(9), 10000 ha(10)

2. Bolag, Fastighetsförvaltning?

Privat(1), privat(2), fastighetsförvaltning(3), Godsförvaltning(4), aktiebolag(5), handelsbolag(6), Aktiebolag(7), privat (8), fastighetsförvaltning(9), privat(10)

3. Antal hektar skog: *1200(1), 1200(2), 1500(3), 2300(4), 1060(5), 990(6), 600(7), 870(8), 2000(9), 6700(10)*

Nyplantering max 5 år:*25(1), inga(2), 30(3), 80(4), vet ej(5), 150(6), 20(7), 210(8), 10(9), 250(10)*

Antal hektar åker: *200(1), 400(2), 150(3), 500(4), 566(5), 266(6), 250(7), 270(8), 280(9), 1200(10)*

Antal hektar betesmark: *ingen(1), 10-20 ha(2), ingen(3), 50(4), 72(5), 10(6), -(7), 10(8), 180(9), 100(10)*

Övrig mark:*100(1), 20(2), 12(3), 200(4), 215(5), 75(6), 120(7), 1(8), -(9), 600(10)*

4. Hur många anställda är ni på fastigheten?

1-3, 4-

1-3(1), 1-3(2), 1-3(3), 1-3(4), 4-(5), 1-3(6), 1-3(7), 1-3(8), 4-(9), 4-(10)

5. Hur är förvaltningen mellan jord-skog-jakt fördelad?

Skogsbolag som sköter skogen(1), jordbruksarrendator(2), samma förvaltning(3), jord-utarrenderad, skog-entreprenad(4), allt eget, mellanskog på skogssidan(5), allt samma(6), allt samma(7), samma(8), uppdelat(9), uppdelad(10)

6. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter/ansvarsområden?

Lantbruk, vägar, viltet-viltvård(1), Jakt, snickeri, viltvård, skog(2), jakt,viltvård, snickare(3), jakt,viltvård, fastigheter(4), jaktsidan samt div snickeri, snöskottning, skörd(5), viltvård, lantbruk(6), allt i allo, pannan, snickra, viltvård(7), park, 50% skog, jakt(8), viltvårdsåtgärder(9), jakt och fiskeförvaltning, representera gården i jakt och fiskefrågor, kundkontakter(10)

7. Vad har du för utbildning?

Gymnasium, högskola/universitet

Gymnasium(1), gymnasium(2), ingen(3), gymnasium, vuxenlärling(4), universitet(5), gymnasium(6), universitet(7), gymnasium(8), eftergymnasial utbildning(9), universitet(10)

8. Hur länge har du arbetat på fastigheten?

1-3år, 4- år

4- år(1), 4- år(2), 1-3 år(3), 4- år(4), 4-(5), 1-3 år(6), 4-år(7), 1-3 år(8), 4-(9), 4-(10)

9. Vad gör du på din fritid?

Golf, jakt, resor(1), jagar, tränar hundar(2), jagar, snickrar(3), jagar, skjuter, tränar hundar, sjön(4), jagar(5), jagar, renoverar, familj(6), jagar, familj(7), jagar, hundträning(8), jakt, friluftsliv(9), jakt, fiske, hundar, resa, familj(10)

10. Tänker du och din arbetsgivare någorlunda lika gällande viltförvaltningen?

Ja, någorlunda(1), Ja, någorlunda(2), ja(3), absolut(4), ja(5), ja(6), sådär, många viljor(7), ja(8), ja(9), ja(10)

11. Hur ofta träffas du, din arbetsgivare och jordbruksarrendatorn?

Regelbundet(1), max en gång/månad(2), ca 1 gång/vecka(3), 1 gång/år(4), varje morgon(5), varje dag(6), varannan vecka(7), 2gångar/vecka(8), spontana träffar(9), varje vecka(10)

12. Hur stor vildsvinsstam har ni? Antal djur/100ha. Om osäkert, hur många jämfört med andra viltslag?

10 grisar/100 ha(1), 7 grisar/100 ha i vinterstam(2), 20 grisar/100 ha(3), 3,8 grisar/100 ha i vinterstam(4), lika som dov, ca 15 grisar/100 ha(5), 15 grisar/100 ha(6), 12 grisar/100 ha i septemberstam(7), 14 grisar/100 ha(8), varierar mellan årstiderna 3-15 grisar/100 ha(9), lokal variation, upp till 10 grisar/100 ha(10)

13. Hur många vildsvin skjuts/100 ha/år på marken?

2(1), 6,25(2), 2,1(3), 1,75(4), 2,2(5), 3,8(6), 4(7), 6,1(8), 1,6(9), 2,5(10)

14. Hur mycket har vildsvinsstammen ökat på er mark de senaste fem åren?

Dubblats(1), lika, möjligen minskat på delar av marken(2), lika, möjligen liten ökning(3), konstant(4), ökat betydligt, ca åtta gånger. Nu stagnerat(5), samma(6), konstant(7), samma(8), minskat(9), kraftig ökning 2001-2008, hård avskjutning och hård vinter så nu minskat(10)

15. Vilket år kom vildsvinen till er mark?

1997(1), 1995(2), 1990(3), 2000(4), 1991(5), 1985(6), början av 90-talet(7), 1992(8), 1991(9), 1990(10)

16. Upplever du att vildsvinen orsakar skador på fastigheten?

JA(1), ja absolut i jordbruket(2), ja, lite(3), Ja(4), inga katastrofer(5),

Ja, mest på åkermarken.

Ungefär lika mellan jord och skog(1), mest på spannmålen(2), lite(3), mest på åkermarken(4), mest på åker(6), gräsmattor, åker(7), vissa skador i spannmålen(8), mest på åkermarken och tomter(9), mest på åkermarken(10)

Ja, mest på betesmarken

Lite(4),

Ja, mest på skogen

Bökar igen diken(10)

Nej

17. Vad bedömer du vara en skada orsakad av vildsvin i skogen?

Rotskador-rottröta(1), betat, trampat(2), kontinuerligt bök, trasiga vägrenar(3), bök på åker, spannmål(4), -(5), äter och bökar(6), bök, bete(7), spannmål som ej går att ta tillvara(8), bök på gräsmatta, förstörda grödor(9), lägger spannmål, bök(10)

18. Hur mycket skador kan ni stå ut med i kronor?

0 kr(1), får inte kosta mer än vad det smakar(2), 0 kr(3), har inga vildsvinsskador på skogen(4), när jordbruket blir olönsamt=ej bra(5), 0 kr(6), så länge det ej går back så är det ok(7), -(8), inget uttalat(9), 0 kr(10)

19. Hur mycket skador kan ni stå ut med arealmässigt?

0(1), nu 50%(2), 0(3), har inga vildsvinsskador på skogen(4), se ovan(5), 0(6), -(7), 20 ha(8), så lite som möjligt(9), noll(10)

20. Hur mycket upplever du att vildsvinen förstör på era nyplanteringar? Andel förstört.

Ytterst lite(1), någon procent, möjligen(2), inget(3), enstaka plantor(4), inget(5), inget(6), inget, inte ens bök(7), inget(8), inget(9), bök förekommer men är inget problem(10)

21. Vad gör skadorna för ekonomin? Hur stora förluster gällande nyplanteringar?

inget(1), ingen katastrof(2), inga(3), inget(4), inget(5), inget(6), inget(7), har inga skador(8), inget(9), inget(10)

22. Vilka skador är värst för ekonomin? Rotskador, svamp osv?

Rotskador(1), barkflängning på granar-dov(2), vägrenar(3), inga bekymmer(4), inga(5), rotskador-röta och barkning(6), inga(7), har inga skador(8), röta(9), inget som kan leda till grisen(10)

23. På vilken typ av skog är skadorna ekonomiskt värst?

Gran(1), röta?(2), ungskog, tätningar, naturliga föryngringar(3), -(4), -(5), granskog(6), har inga skador(8), rötter(9), -(10)

24. Vilka skogsområden är värst drabbade?

Sankare mark, låglänt mark(1), medelålders gran(2), ungskog, tätningar, naturliga föryngringar(3), -(4), -(5), åkerplanteringar(6), -(7), har inga skador orsakade av gris i skogen(8), områden viktiga för biologisk mångfald(9), granåkrar, trivselpatser-vilken skog som helst(10)

25. Vilka åtgärder har ni vidtagit för att minska skadorna?

Fodra mer, fodra mindre, flytta foderplatser, skjuta mer osv

Skjuter mer, drar ner på utfodring(1), skjuta mer, styra foderplatserna(2), fodrar, flyttar foderplatser(3), fodrar i skogen(4), fodrar hela året, håller koll, stör(5), flyttar foderplatser, fodrar mindre(6), fodrar strategiskt-nej i anslutning till gård(7), fodrar vete-mycket, skjuter ej på foderplatser(8), skrämmer, fodra i skogen(9), fodrar i skogen långt från gården, stör med folk, fågelskrämmor, radioapparater, elstängsel, gasolkanoner, lugn på foderplatser(10)

26. Gör ni något för att hålla vildsvinen i skogen?

Stödutfodrar(1), skjuter på åkrarna(2), skjuter på åkrar(3), störa på åkrarna, fodra i skogen, skjuta på åkrarna(4), se ovan(5), fodrar så långt som möjligt från gårderna(6), inget(7), fodrar, skrämmer, skjuter(8), skrämmer(9), se ovan(10)

27. Hur mycket viltåker har ni? Antal samt antal hektar.

14 st, 32ha(1), 100 ha(2), klöverbullar 150 ha(3), 17 ha, 10 st(4), 15 ha små remsor med vall(5), 15 ha, 7 bitar(6), 10 ha, 8 st(7), inga(8), 5 ha samt alla vallar(9), 70 ha, 29 st(10)

28. Vad odlar ni på dem?

Klöver röd och vit timotej, ängsvingel=vallfröblandning Viltåker/vall(1), vall och havre(2), klöver(3), klöverbull, sockerbetor ibland, spannmål ibland(4), klöverbull(5), majs, klöverbull, vallfröblandning(6), vall-viltblandning(7), -(8), klöverbull(9), klöverbull, höst och vårvete, havre, korn ärter(10)

29. Vad fodrar ni grisarna med?

Ärter, ensilage(1), sockerbetor, havre(2), vete, 25% blandad spannmål, majs 3%, sockerbetor lite, klöverensilage-blött(3), vete, havre, sockerbetor, ensilage, potatisskal(4), vete, ensilage, halm, sockerbetor(5), spannmål, vete, ensilage(6), potatis, veteensilage, gräsenilage, spannmål(7),

vete, havre och klöverensilage(8), ärter, vete, åkerböna(9), spannmål, sockerbetor, sädesensilage(10)

30. Hur mycket pengar fodrar ni för per år?

80 000 kr minst(1), 300000 kr(2), 125000 kr(3), 250000 kr(4), 60-70000 kr(5), 40000 kr(6), 50000 kr(7), 350000 kr(8), max 30000 kr (9), 400000 kr(10)

31. Ungefär hur mycket annat klövvilt har ni på marken/100 ha?

Dov: 10 dov/100ha(1), 19,4(2), 20,5(3), 6,9(4), 15(5), 2,7(6), 0,8(7), få, ytterst få(8), 1(9), upp till 25 ner till begynnande stam(10)

Kron: 2 kron/100ha(1), 0(2), 4,7(3), 1,9(4), 2-2,5(5), 2,3(6), 3(7), inga(8), 3(9), 0,8(10)

Älg: 0,8 älg/100ha(1), 0,8(2), 2,5(3), 1,6(4), 0,8(5), 0,8(6), 0,7(7), få(8), 0,8(9), 1(10)

Mufflon: inga(1), inga(2), 1,8(3), 2,5(4), inga(5), inga(6), inga(7), inga(8), 1(9), lokalt(10)

Rådjur: 2,6 rådjur/100ha, 2,5(2), 8(3), 2,5(4), 1(5), 5,8(6), 5(7), 20(8), 3(9), 5(10)

32. Hur allvarliga bedömer du vildsvinsskadorna jämfört med skador orsakade av annat klövvilt?

Likvärdigt(1), grisskadorna något mindre(2), små(3), inga bekymmer med grisen(4), inget uppseendeväckande(5), vildsvin och kron är värst(6), noll grisskador på skogsområden. Kron värst(7), inte allvarligt, men grisarna gör mest skada(8), marginella(9), vildsvinsskadorna syns mest, hjortvilt lika allvarligt på åkermarken(10)

33. Vilket viltslag bidrar med de värsta skadorna på skogen?

Kron(1), dov(2), kron(3), kron(4), ingen fara(5), kron(6), kron(7), älg(8), älg, kron(9), älg, kron(10)

34. Vilket viltslag bidrar med störst/värst skador på åkermarken?

Kron och dov- repar, vildsvin bökar upp(1), dov(2), kron(3), kron-spannmål, gris-vall(4), ingen fara(5), vildsvin och kron(6), kron-spannmål- trampar och repar(7), gris(8), kron(9), vildsvinen, hjortviltet(10)

35. Vilka skador på skogen anser du vara värst sett till det ekonomiska?

Tex: Skott, rötter, barkning mm

Barkning(1), barkning(2), barkning-kron-gran(3), barkning(4), -(5), barkning(6), kron som barkar granar. 20-40 årig granskog(7), skott uppättna av älg på tall(8), barkning(9), kron-barkfläng-gran, älg betning-tall(10)

36. Hur mycket tid lägger du på viltvårdsåtgärder? Antal timmar per år

500(1), 1000(2), 750(3), 400(4), 50% av arbetstiden(5), 400(6), 300(7), 800(8), 500(9), heltid(10)

37. Sålda jakter/förstörd mark- Ekonomi?

-(1), plus(2), -(3), normalår plus, hård vinter plus minus noll pga inställda jakter och mycket fodring(4), plus(5), -(6), plus minus noll(7), plus(8), minus(9), plus(10)

38. Hur många inbjudna personer jagar på er mark per år?

120 personer(1), 35(2), 10(3), 75(4), 95(5), 30(6), 40(7), 70(8), 50(9), 120(10)

39. Hur många personer som betalat för jakt jagar hos er varje år?

-(1), 48(2), -(3), 100(4), 110(5), -(6), 20(7), 2(8), 16(9), 230 (10)

40. Vid hur många tillfällen jagar markägaren/ personal på marken varje år?

80 tillfällen(1), 50(2), 200(3), 150(4), 155(5), 15(6), 20(7), 150(8), 180(9), 300(10)

41. Om ni arrenderar ut jordbruket, fungerar samarbetet?

-(1), skapligt(2), -(3), nja(4), -(5), -(6), -(7), -(8), ja(9), ja(10)

42. Får arrendatorn ersättning för skadorna? Om ja, hur? Kr/förstörd ha, om skador på mer än .....ha får arrendatorn ..... i ersättning osv

-(1), om stora skador, betalt för hela fältet(2), -(3), nej(4), -(5), -(6), -(7), -(8), -(9), vid skador, ersättning samt elstängsel(10)

43. Har du som jägare krav på dig att se till att vildsvinen inte förstör åkermarken?

Om ja, vilka?

Nej(1), nej(2), inte från arbetsgivare, men eget initiativ(3), ja, skrämman, skjuta, fodra(4), ja, försöka få bort dem från åkermarken(5), inga krav från arbetsgivare men gör det på eget bevåg(6), nej(7), ja, göra vad som krävs(8), ja, skrämman och skjuta(9), ja(10)

44. Täcker ersättningarna de egentliga skadorna med tanke på skördeföruster, skadade maskiner osv?

-(1), ja(2), -(3), nej(4), -(5), -(6), -(7), -(8), -(9), ja, oftast(10)

45. Vad har jordbruksarrendatorn för befogenheter att bli av med grisarna från åkern?

*-(1), inga(2), -(3), skrämman(4), -(5), -(6), -(7), -(8) ja, skrämman och skjuta(9), skyddsjakt i sam-
språk med jaktansvarig(10)*

46. Vem sköter kontakten mellan jordbruksarrendatorn och dig som jägare? Markägaren, du själv osv?

-(1), markägaren mest(2), -(3), både och(4), -(5), -(6), -(7), -(8), gör det själv(9), jag själv(10)